

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
24. oktober 2002 *

I sag C-82/01 P,

Aéroports de Paris, Paris (Frankrig), ved avocat H. Calvet, og med valgt adresse i Luxembourg,

appellant,

angående appel af dom afsagt den 12. december 2000 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Tredje Afdeling) i sag T-128/98, Aéroports de Paris mod Kommissionen (Sml. II, s. 3929), hvori der er nedlagt påstand om dommens ophævelse,

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved L. Pignataro, som befuldmægtiget, bistået af avocat B. Geneste, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

* Processprog: fransk.

og

Alpha Flight Services SAS, Paris, ved avocats L. Marville og A. Denantes og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient i første instans,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af fungerende formand for Sjette Afdeling, C. Gulmann, og dommerne V. Skouris, F. Macken, N. Colneric og J.N. Cunha Rodrigues (refererende dommer),

generaladvokat: J. Mischo
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 21. februar 2002,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 17. februar 2001 har Aéroports de Paris (herefter »ADP«) i medfør af artikel 49 i EF-statutten for Domstolen iværksat appel af dom afsagt af Retten i Første Instans den 12. december 2000 i sag T-128/98, Aéroports de Paris mod Kommissionen (Sml. II, s. 3929, herefter »den appellerede dom« eller »dommen«), hvorved Retten frifandt Kommissionen for sagsøgerens påstand om annullation af Kommissionens beslutning 98/513/EF af 11. juni 1998 om en procedure efter EF-traktatens artikel 86 (IV/35.613 — Alpha Flight Services/Aéroports de Paris) (EFT L 230, s. 10, herefter »den anfægtede beslutning«).

Sagens faktiske omstændigheder

- 2 Følgende fremgår af den anfægtede dom:

- »1 Sagsøgeren [ADP] er et offentligt selvfinansierende selskab i Frankrig, som i medfør af artikel L. 251-2 i code de l'aviation civile français (den franske lov om civil luftfart) har til opgave at »indrette, drive og udbygge samtlige anlæg til civil luftfart til og fra Paris-området, som har til formål at lette flyankomster og -afgange, tilvejebringe navigationsvejledning, sikre ind- og

udstigning og transport af passagerer, lastning og losning af luftbefordret fragt og post samt alle anlæg forbindelse hermed«.

- 2 ADP forestår driften af lufthavnene Orly og Roissy-Charles de Gaulle (herefter »Roissy-CDG«).
- 3 I 60'erne blev der drevet catering-virksomhed i Orly-lufthavnen af fire selskaber: Pan Am, TWA, Air France og Compagnie internationale des wagons-lits (herefter »CIWL«). De tre første foretog i realiteten — og for Air France' vedkommende næsten udelukkende — »egen-handling«, dvs. at de selv forsynede deres egne fly med forplejning. Efter åbningen af Roissy-CDG-lufthavnen i 70'erne flyttede TWA og Pan Am deres virksomhed dertil.
- 4 Det var i denne periode, at ACS, et datterselskab af Trust House Forte, siden THF, som selskabet Alpha Flight Services (herefter »AFS«) tilhørte, påbegyndte sin catering-virksomhed i Orly-lufthavnen.
- 5 Efter et udbud, ADP iværksatte i 1998, blev AFS udvalgt som den eneste anden cateringvirksomhed i Orly-lufthavnen end Air France, idet denne kun foretog egen-handling.
- 6 I de økonomiske vilkår, ADP stillede, var der kun truffet bestemmelse om regelmæssig betaling af en afgift på basis af tjenesteyderens omsætning. I sit

bud tilbød AFS en gennemsnitlig afgift af sin omsætning på [...] % (variabel på [...] %) og opførelse af en ny bygning samt køb af CIWL's bygninger for [...] FRF.

- 7 Den 21. maj 1992 underskrev ADP og AFS en bevillingsaftale for 25 år med tilbagevirkende gyldighed fra den 1. februar 1990, i henhold til hvilken AFS fik ret til at drive cateringvirksomhed i Orly-lufthavnen og til at råde over en række bygninger, der var beliggende i udkanten af lufthavnen, samt en grund på [...] og til dér at opføre de for virksomheden nødvendige anlæg, idet AFS selv skulle afholde udgifterne hertil.
- 8 I henhold til artikel 23 i aftalen blev den afgift, AFS skulle betale, fastsat på følgende måde:

- i) Der opkræves ingen statsafgift.

- ii) Der beregnes en omsætningsbaseret afgift (på grundlag af AFS's samlede årlige omsætning, ekskl. omsætningen fra kosher-retter fra Rungis (uden for lufthavnens område), for selskaber, der driver cateringvirksomhed i ADP. Der skal betales afgift af omsætningen for måltider, der leveres fra anlæg i Rungis direkte til andre kunder, der opererer fra ADP's lufthavne, hvad enten der er tale om luftfartsselskaber eller ej).

- iii) Endelig skal AFS betale ADP et engangsbeløb på [...] FRF oven i afgiften.

9 [...] en ny tjenesteyder, Orly Air traiteur (herefter »OAT«), begyndte derefter at drive cateringvirksomhed i Orly-lufthavnen. OAT er et datterselskab, hvori Air France har kapitalmajoriteten via datterselskabet Servair, der også leverer ground handling-tjenester i Roissy CDG-lufthavnen. OAT overtog gradvis den cateringvirksomhed, som Air France indtil da havde drevet i Orly-lufthavnen.

10 [...] ADP gav bevilling til OAT for 25 år med [...] vedrørende ret til at drive cateringvirksomhed i Orly-lufthavnen og ret til at benytte bygninger beliggende i lufthavnen. OAT fik således tilladelse til at benytte et område [...] og dér opføre de nødvendige anlæg, hvortil OAT selv skulle afholde udgifterne. I bevillingsaftalens artikel 26 vedrørende de økonomiske vilkår blev der fastsat et særskilt vederlag for hver af de to tilladelser på følgende måde:

— For det første skal aftaleparten til gengæld for tilladelsen til at benytte ovennævnte areal betale en årlig statsafgift til ADP, der skal beregnes i forhold til det benyttede areal [...].

— For det andet skal aftaleparten til gengæld for driftstilladelsen betale en afgift til ADP, der beregnes som følger:

i) en afgift på [...] % af den samlede omsætning fra handel med Compagnie Nationale Air France og Air Frances datterselskaber, Air Charter og Air Inter (de tjenester, som OAT leverer til Servairs

datterselskaber eller datter-datterselskaber, der har en driftstilladelse fra ADP, indgår ikke i beregningen af omsætningen)

ii) en afgift på [...] % af den samlede omsætning fra handel med ethvert andet luftfartsselskab.

11 I slutningen af 1992, efter at OAT var kommet ind på markedet, og efter uenighed mellem ADP og AFS om det vederlag, der skyldtes, blev AFS' afgift nedsat til [...] %.

12 Den 29. december 1993 meddelte AFS ADP, at man ikke mente, at AFS's afgiftssats og de afgiftssatser, der blev anvendt på omsætningen i de konkurrerende virksomheder i Orly-lufthavnen, var ensartede, selv hvis man tog højde for eventuelle forskelle i statsafgifterne, og at denne forskel skabte ulige konkurrencevilkår mellem tjenesteyderne. AFS krævede derfor, at der blev indført ensartede afgifter.

13 ADP afslog dette under henvisning til, at den nedsættelse, AFS tidligere havde fået, i betragtning af de gældende grundafgifter betød, at der nu gjaldt samme sats for alle bevillingshaverne.

14 Den 22. juni 1995 indgav AFS klage til Kommissionen over, at ADP opkrævede afgifter hos catering-virksomheder, der indebar en forskelsbehandling, i strid med bestemmelserne i EF-traktatens artikel 86 (nu artikel 82 EF).

- 15 Den 1. februar 1996 anmodede Kommissionen ADP om oplysninger i medfør af bestemmelserne i artikel 11 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962: Første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikler 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81) for at få yderligere oplysninger om de ground handling-virksomheder, der af ADP havde fået tilladelse til at drive virksomhed i Orly- og CDG-lufthavnene, og de afgifter, der opkrævedes hos disse virksomheder. Det fremgår navnlig af ADP's svar, at de tjenesteydelseskategorier, for hvilke der skal betales omsætningsafgift, er catering-, flyrengørings- og fragttjenester.

- 16 Kommissionen tilsendte den 4. december 1996 ADP en meddelelse af klagepunkter i medfør af traktatens artikel 86, hvori den anførte, at de omsætningsbaserede afgifter, ADP anvendte, blev fastsat efter forskellige regler om beregningsgrundlaget afhængigt af, hvilke virksomheder der fik tilladelserne, uden at disse forskelle havde en saglig begrundelse. I overensstemmelse med artikel 7, stk. 1, i Kommissionens forordning nr. 99/63/EØF af 25. juli 1963 om udtalelser i henhold til artikel 19, stk. 1 og 2, i Rådets forordning nr. 17 (EFT 1963-1964, s. 42) fik ADP lejlighed til at afgive mundtlig forklaring under en høring den 16. april 1997.

- 17 Den 11. juni 1998 vedtog Kommissionen [den anfægtede beslutning], hvori der bestemmes følgende:

»*Artikel 1*

[ADP] har overtrådt bestemmelserne i EF-traktatens artikel 86 ved at bruge sin dominerende stilling som forvaltningsorgan for de parisiske lufthavne til at pålægge leverandører og brugere af ground handling-tjenester eller

egen-handling vedrørende catering (herunder ombordbringning og fjernelse af mad- og drikkevarer i fly), rengøring af fly og fragthåndtering, diskriminerende omsætningsafgifter i de parisiske lufthavne Orly og Roissy-Charles de Gaulle.

Artikel 2

[ADP] skal bringe den i artikel 1 nævnte overtrædelse til ophør og tilbyde de implicerede ground handling-leverandører en ikke-diskriminerende afgiftsordning inden udløbet af en frist på to måneder fra denne beslutnings meddelelse.««

Den appellerede dom

- 3 Den 7. august 1998 anlagde ADP sag ved Retten med påstand om annulation af den anfægtede beslutning.
- 4 I den appellerede dom forkastede Retten de forskellige anbringender, ADP havde fremført vedrørende for det første, at der forelå en formel mangel, for det andet, at retten til kontradiktion var tilsidesat, for det tredje, at begrundelsespligten var tilsidesat, for det fjerde, at traktatens artikel 86 var tilsidesat, for det femte, at EF-traktatens artikel 90, stk. 2 (nu artikel 86, stk. 2, EF), var tilsidesat, for det sjette, at EF-traktatens artikel 222 (nu artikel 295 EF) var tilsidesat, og for det syvende, at der forelå magtfordrejning.

Appellen

5 I appellen har ADP nedlagt følgende påstande:

— Principalt:

— Den appellerede dom ophæves.

— Der gives ADP medhold i de ved første instans nedlagte påstande, dvs. annullation af den anfægtede beslutning.

— Kommissionen tilpligtes at betale alle appellantens sagsomkostninger i forbindelse med sagen for Retten og i forbindelse med appelsagen.

— AFS tilpligtes at bære sine egne omkostninger i forbindelse med sagen for Retten og — såfremt selskabet afgiver indlæg under nærværende appel — at bære sine egne omkostninger i forbindelse hermed samt at betale ADP's omkostninger i forbindelse med denne intervention.

— Subsidiært:

— Den appellerede dom ophæves, og sagen hjemvises til en afdeling af Retten sammensat af andre dommere end dem, der beklædte den afdeling, der afsagde den appellerede dom.

— Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes, og spørgsmålet om afgørelsen heraf hjemvises til den afdeling, der skal træffe afgørelse i sagen.

6 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen afvises på grund af manglende opfyldelse af procesreglementets artikel 112.

— Subsidiært, det andet, tredje og femte til niende anbringende afvises eller forkastes, og det første, fjerde og tiende anbringende forkastes.

— Appellen forkastes.

— Appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger.

7 AFS har nedlagt følgende påstande:

- Kommissionen frifindes for ADP's påstand om annullation af den anfægtede beslutning.

- ADP tilpligtes at bære samtlige omkostninger i forbindelse med appelsagen.

Formaliteten

- 8 Kommissionen har gjort gældende, at appellen skal afvises i sin helhed, fordi ADP flere gange har henvist til sagsakter, som var bilagt stævningen indleveret til Retten, men ikke var bilagt appelskriftet. ADP har derved tilsidesat artikel 112 og 37 i Domstolens procesreglement.
- 9 Hertil bemærkes, at procesreglementets artikel 112, stk. 1 og 2, indeholder de betingelser, appelskriftet skal opfylde. I artikel 112, stk. 1, andet afsnit, bestemmes det bl.a., at procesreglementets artikel 37 finder anvendelse. I henhold til artikel 37, stk. 1, andet afsnit, skal alle processkrifter »og de heri nævnte bilag« indleveres til brug for Domstolen, og i henhold til artikel 37, stk. 4, skal alle processkrifter »være vedlagt de påberåbte dokumenter samt en fortegnelse over disse«.

- 10 Der er imidlertid ingen regel i procesreglementet, der bestemmer, at manglende opfyldelse af betingelserne i procesreglementets artikel 37, stk. 1 og 4, medfører afvisning af appelsagen.
- 11 Endvidere er der ikke for Domstolen blevet fremlagt oplysninger om, at Kommissionen eller AFS skulle have lidt et tab ved, at de sagsakter, der henvises til i appelskriftet, ikke blev bilagt, og det er ubestridt, at parterne havde kendskab til sagsakterne, idet de var bilagt stævningen, der blev indleveret til Retten.
- 12 Den af Kommissionen påberåbte mangel er derfor ikke tilstrækkelig til at afvise appellen (jf. i samme retning dom af 24.10.1996, sag C-91/95 P, Tremblay m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5547, præmis 11).
- 13 Kommissionens påstand om, at appellen afvises i sin helhed, kan derfor ikke tages til følge.

Realiteten

Det første anbringende: tilsidesættelse af forordning nr. 17 og forordning (EØF) nr. 3975/87

- 14 ADP har gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl, da den i den appellerede doms præmis 34-52 fastslog, at Kommissionen med rette havde lagt til grund, at det var forordning nr. 17 og ikke Rådets forordning (EØF) nr. 3975/87 af

14. december 1987 om fastsættelse af fremgangsmåden ved anvendelse af konkurrencereglerne på virksomheder i luftfartssektoren (EFT L 374, s. 1), der fandt anvendelse i den konkrete sag. Ingen af de i den appellerede dom anførte grunde kunne danne grundlag for nogen tvivl om, at det var hele transportsektoren, der skulle unddrages anvendelsen af forordning nr. 17 og derfor henføres under forordning nr. 3975/87.

- 15 ADP har til støtte for dette anbringende for det første henvist til dom af 11. marts 1997 (sag C-264/95 P, Kommissionen mod UIC, Sml. I, s. 1287), hvor Domstolen i præmis 44 udtalte, at det var »hele transportsektoren«, der var blevet undtaget fra anvendelsen af forordning nr. 17 ved Rådets forordning nr. 141 af 26. november 1962 om ikke-anvendelse af Rådets forordning nr. 17 på transportsektoren (EFT 1959-1962, s. 258). Forordning nr. 3975/87, der erstattede forordning nr. 141, må derfor gælde for hele transportsektoren, som ADP's virksomhed ubestrideligt hører ind under.
- 16 Det bemærkes, at Domstolen i præmis 44 i ovennævnte dom i sagen Kommissionen mod UIC undersøgte, om en klausul om, at rejsebureauerne i deres reklamer, tilbud og kunderådgivning ikke måtte bidrage til at fremme brugen af transportformer, der konkurrerede med jernbanetransport, henhørte under anvendelsesområdet for forordning nr. 17 eller for Rådets forordning (EØF) nr. 1017/68 af 19. juli 1968 om anvendelse af konkurrenceregler for transport med jernbane, ad landeveje og sejlbare vandveje (EFT 1968 I, s. 295), der i artikel 1 bl.a. nævner aftaler, »som har til formål eller følge at fastsætte befordringspriser og -vilkår, begrænsning af eller kontrol med udbudet af transportydelser, opdeling af transportmarkederne«. Det var i forbindelse med, at den fastslog, at en sådan klausul vedrørende reglerne om rejsebureauers salg af transportydelser var omfattet af forordning nr. 1017/68 og ikke af forordning nr. 17, at Domstolen udtalte, at hele transportsektoren var blevet undtaget fra anvendelsen af forordning nr. 17 ved forordning nr. 141.
- 17 Det kan derfor ikke udledes af præmis 44 i ovennævnte dom i sagen Kommissionen mod UIC, at lufthavnsforvaltningsvirksomhed som den af ADP udførte nødvendigvis henhører under transportsektoren i den pågældende doms betydning.

- 18 Endvidere understøttes den fortolkning, at forordning nr. 141 ikke udelukker ADP's virksomhed fra anvendelsesområdet for forordning nr. 17, af selve ordlyden af forordning nr. 141. Dels bestemmes det, som Retten anførte i præmis 56 i den appellerede dom, i tredje betragtning til forordning nr. 141, at transportspørgsmålenes særlige karakter kun berettiger ikke-anvendelse af forordning nr. 17 på aftaler, vedtagelser og samordnet praksis, som »direkte vedrører transportydelser«. Dels udelukker artikel 1 i forordning nr. 141 kun anvendelsen af forordning nr. 17 på aftaler, som har »til formål eller følge at fastsætte befordringspriser og -vilkår, begrænsning af eller kontrol med udbudet af transportydelser, opdeling af transportmarkederne«.
- 19 Det var således med rette, at Retten i præmis 52 i den appellerede dom forkastede ADP's argumentation, der støttedes på ovennævnte dom i sagen Kommissionen mod UIC.
- 20 For det andet har ADP gjort gældende, at Retten foretog en forkert bedømmelse af forordning nr. 3975/87 og heraf udledte, at forordningen ikke fandt anvendelse på den konkrete sag.
- 21 Det bemærkes hertil, at Retten rigtigt fastslog, at forordning nr. 3975/87 kun finder anvendelse på virksomhed, som direkte vedrører levering af lufttransportydelser, hvortil ADP's virksomhed ikke hører.
- 22 I den forbindelse henviste Retten i præmis 41 i den appellerede dom ganske rigtigt til forordning nr. 3975/87's titel, i henhold til hvilken forordningen fastsætter fremgangsmåden ved anvendelse af konkurrencereglerne på »virksomheder i luftfartssektoren« (i den franske version betegnet »lufttransportvirksomheder«). Ganske vist anvendes der i den engelske version af titlen som anført af ADP

udtrykket »undertakings in the air transport sector«, men det fremgår af forordningens artikel 1, stk. 1, hvorefter der i forordningen »fastlægges de nærmere retningslinjer for anvendelsen af traktatens artikel 85 og 86 på lufttransport«, at en aktivitet kun henhører under forordningens anvendelsesområde, hvis den er direkte forbundet med levering af lufttransportydelser. Dette er imidlertid ikke tilfældet for aktiviteter som de af ADP udførte, der som anført i præmis 46 i den appellerede dom ikke består i at levere ground handling-ydelser, men i at tilbyde tjenesteydelser til virksomheder, der selv sælger deres ground handling-ydelser til luftfartsselskaberne.

- 23 I modsætning til, hvad ADP har anført, giver artikel 4a, stk. 1, i forordning nr. 3975/87, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1284/91 af 14. maj 1991 (EFT L 122, s. 2), ikke anledning til tvivl om dette resultat. Som det med rette er anført i præmis 42 i den appellerede dom, omfatter denne bestemmelse kun praksis, der »direkte« kan »true en lufrutes eksistens«, hvilket forudsætter, at der er en direkte forbindelse til levering af lufttransportydelser.
- 24 Det var ligeledes med rette, at Retten i præmis 40 i den appellerede dom anførte, at konklusionen om, at forordning nr. 17 finder anvendelse på anden adfærd end dem, der umiddelbart angår lufttransportydelser, bekræftes af første betragtning til Rådets forordning (EØF) nr. 3976/87 af 14. december 1987 om anvendelse af traktatens artikel 85, stk. 3, på visse kategorier af aftaler og samordnet praksis inden for luftfartssektoren (EFT L 374, s. 9), i henhold til hvilken fremgangsmåden med hensyn til anvendelsen af konkurrencereglerne på »andre aftaler, vedtagelser og samordnet praksis end dem, der umiddelbart angår lufttransportydelser, er fastlagt i Rådets forordning nr. 17«.
- 25 Ganske vist vedrører forordning nr. 3976/87 anvendelsen af traktatens artikel 85, stk. 3 (nu artikel 81, stk. 3, EF), om visse aftaler, mens den anfægtede beslutning angår misbrug af dominerende stilling, men forordning nr. 3975/87 og nr. 3976/78 blev vedtaget samme dag og vedrører begge anvendelsen af konkurrencereg-

lerne på lufttransportydelser, og der er ingen grund til at antage, at anvendelsesområdet for forordning nr. 17 er forskelligt, alt efter om der er tale om aftaler omfattet af traktatens artikel 85, stk. 3, eller misbrug af dominerende stilling.

- 26 Endvidere var det med rette, at Retten i præmis 50 i den appellerede dom forkastede ADP's argument om, at Kommissionen i forslaget til direktiv 95/C 142/09 om adgang til markedet for ground handling-ydelser i Fællesskabets lufthavne (EFT 1995 C 142, s. 7) bemærkede, at ground handling-services udgør et uundværligt led i lufttransportsystemet. Som konstateret af Retten, medtog Rådet ikke denne vurdering i Rådets direktiv 96/67/EF af 15. oktober 1996 om adgang til ground handling-markedet i Fællesskabets lufthavne (EFT L 272, s. 36), og den anfægtede beslutning vedrørte under alle omstændigheder ikke ground handling-ydelser, men ADP's virksomhed som forvaltningsorgan for de parisiske lufthavne, som befandt sig i et tidligere omsætningsled i forhold til disse ydelser.
- 27 Det fremgår af ovenstående, at Retten med rette fandt, at ADP's aktiviteter, selv om de henhørte under transportsektoren, ikke udgjorde lufttransportydelser i forordning nr. 3975/87's forstand.
- 28 Det første anbringende må derfor forkastes.

Andet anbringende: Rettens tilsidesættelse af begrundelsespligten

- 29 Ifølge ADP indeholder Rettens begrundelse en selvmodsigelse. På den ene side anerkendte Retten i præmis 65-67 i den appellerede dom, at den anfægtede

beslutning ikke krævede, at der blev anvendt identiske afgifter over for selskaber med egen-handling og virksomheder, der udførte ground handling for andre, men på den anden side krævede Retten i dommens præmis 206, at der blev pålagt disse to kategorier af tjenesteydere de samme afgifter, fordi de modtog de samme ydelser fra ADP. Retten tilsidesatte således sin begrundelsespligt, hvilket burde medføre ophævelse af den appellerede dom.

- 30 Kommissionen har bestridt, at dette anbringende kan antages til realitetsbehandling, idet det kun indeholder en gentagelse af det andet og tredje anbringende, der blev fremført for Retten, hvorved ADP gjorde gældende, at Kommissionen havde tilsidesat sin forpligtelse til at begrunde den anfægtede beslutning, for så vidt som den ikke havde indtaget samme holdning i meddelelsen af klagepunkter og i beslutningen.
- 31 Ifølge Domstolens praksis (jf. bl.a. dom af 4.7.2000, sag C-352/98 P, Bergaderm og Goupil mod Kommissionen, Sml. I, s. 5291, præmis 34) skal et appelskrift præcist angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom, som påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand. Som det fremgår af præmis 29 ovenfor, er dette opfyldt her, hvorfor det andet anbringende kan antages til realitetsbehandling.
- 32 Med hensyn til realiteten bemærkes det, at Retten i præmis 65-67 i den appellerede dom fastslog, at der hverken i den anfægtede beslutning eller i meddelelsen af klagepunkter blev stillet krav om samme afgifter for egen-handling og handling for andre, og at Kommissionen kun krævede, at de pågældende afgifter ikke måtte indebære en forskelsbehandling.
- 33 Dette er ikke i modstrid med, at det i præmis 206-210 i den appellerede dom blev fastslået, at virksomheder, der udførte ground handling for andre, og selskaber

med egen-handling i den foreliggende sag modtog de samme forvaltningsydelser fra ADP, og at den prismæssige forskelsbehandling mellem disse to kategorier af tjenesteydere ikke var berettiget.

- 34 Som det fremgår af præmis 65-67 og præmis 206-210 i den appellerede dom, indebærer udtalelsen om, at afgifterne skal fastsættes på en måde, der ikke indebærer en forskelsbehandling, ikke, at afgifterne nødvendigvis skal være identiske for de pågældende to kategorier af tjenesteydere, men at enhver forskel skal være sagligt begrundet. I den foreliggende sag konkluderede Retten imidlertid i præmis 210 i den appellerede dom, at forskellen på afgifterne, der skulle betales af de to kategorier af tjenesteydere, ikke var berettiget, bl.a. under hensyn til, at ADP som anført i dommens præmis 206 leverede de samme ydelser til disse to kategorier.
- 35 Da den appellerede doms begrundelse således ikke indeholder den selvmodsigelse, ADP har gjort gældende, må det andet anbringende forkastes.

5

Det tredje anbringende: Rettens tilsidesættelse af retten til forsvar

- 36 Ifølge ADP tilsidesatte Retten selskabets ret til forsvar, idet den i præmis 126 i den appellerede dom anførte, at der også burde kræves betaling af den omsætningsbaserede afgift for den aktivitet, der blev drevet af virksomheden HRS, der udførte ground handling i de parisiske lufthavne, og at det forhold, at dette ikke skete, udgjorde yderligere en forskelsbehandling, selv om dette ikke udtrykkeligt var omhandlet i den anfægtede beslutning. Retten fastslog derved, at ADP havde tilsidesat konkurrenceretten i strid med fællesskabsrettens procedu-

reregler for påkendelse af sådanne forhold, idet dette klagepunkt ikke var medtaget i meddelelsen af klagepunkter eller i den anfægtede beslutning, og ADP derfor ikke havde været i stand til at forsvare sig mod dette klagepunkt.

- 37 Kommissionen har gjort gældende, at anbringendet om, at retten til forsvar var blevet tilsidesat, ikke som sådan kan fremføres mod Retten, og at det derfor er åbenbart, at det må forkastes.
- 38 For så vidt angår spørgsmålet, om det tredje anbringende kan antages til realitetsbehandling, fremgår det — som ADP med rette har anført — af Domstolens praksis (jf. bl.a. dom af 9.9.1999, sag C-64/98 P, Petrides mod Kommissionen, Sml. I, s. 5187, præmis 31-34), at det under en appel til Domstolen kan påberåbes, at Retten har tilsidesat retten til forsvar. Dette anbringende kan derfor antages til realitetsbehandling.
- 39 Med hensyn til realiteten bemærkes det, at Retten i præmis 120-124 i den appellerede dom redegjorde for grundene til, at den i dommens præmis 125 konkluderede, at ADP's aktiviteter ikke udgjorde udøvelse af en offentlig myndighedsopgave, og at der var tale om en aktivitet udøvet af en virksomhed i traktatens artikel 86's forstand, selv om aktiviteterne blev drevet på offentlig ejendom.
- 40 I præmis 126 i den appellerede dom tilføjede Retten, at det forhold, at HRS drev sin virksomhed fra et sted uden for lufthavnenes arealer uden at betale afgift til ADP — hvilket ADP havde anført som bevis for, at de pågældende afgifter kun var en statsafgift — var uden betydning for bedømmelsen i dommens præmis 125, for så vidt som HRS under alle omstændigheder skulle bruge lufthavnsanlæggene, eftersom ground handling i sagens natur foregår i lufthavnen. Retten fandt derfor med rette, at dette forhold ikke kunne medføre en ændret bedømmelse af de pågældende afgifter eller af de aktiviteter, afgifterne udgjorde betaling for.

- 41 Bemærkningen i præmis 126 i den appellerede dom om, at det forhold, at HRS ikke betaler nogen afgift, udgør yderligere en forskelsbehandling, er et obiter dictum. Anbringender vedrørende for så vidt overflødige præmisser i en dom fra Retten skal uden videre forkastes, da de ikke kan føre til dommens ophævelse (jf. bl.a. kendelse af 25.3.1996, sag C-137/95 P, SPO m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1611, præmis 47).
- 42 Det tredje anbringende må derfor forkastes.

Det fjerde anbringende: manglende behandling af et af ADP's anbringender

- 43 Ifølge ADP blev det i den anfægtede beslutning hævdet, at ADP's forskellige behandling af ground handling for andre og egen-handling havde virkninger, der indebar en forskelsbehandling på lufttransportmarkedet. ADP har i den forbindelse henvist til, at de luftfartsselskaber, der ikke har egen-handling, ifølge punkt 123, sidste punktum, i den anfægtede beslutnings begrundelse var »nødt til at anvende leverandører af ground handling-tjenester til tredjemand, der er dyrere, og de påvirkes derfor af de diskriminerende følger af ADP's omsætnings-baserede afgiftssystem«.
- 44 Retten behandlede imidlertid ikke ADP's argument om, at dette ikke var rigtigt, idet der var forskelle på situationen for de luftfartsselskaber, der har egen-handling, og dem, som anvender tjenesteydelser fra andre.

- 45 Det skal indledningsvis bemærkes, at Retten i modsætning til, hvad ADP har gjort gældende, i præmis 218 i den appellerede dom behandlede argumentet i følgende udtalelse:

»Endvidere kan sagsøgerens argument om, at der ikke foreligger nogen diskrimination på selve lufttransportmarkedet, fordi der ikke i de parisiske lufthavne er nogen begrænsning med hensyn til egen-handling, heller ikke tiltrædes. For det første angår dette argument — hvis udsagnet er rigtigt — ikke diskrimination mellem virksomheder, der udøver ground handling for andre, og egen-handlingvirksomheder. For det andet er argumentet forkert, for så vidt som kun de store luftfartsselskaber, der står for en betydelig trafik i lufthavnene i Paris — som anført i betragtning 123 til den anfægtede beslutning — i praksis har mulighed for at udvikle en egen-handlingstjeneste og gøre den rentabel, mens de øvrige er nødsaget til at henvende sig til virksomheder, der udfører ground handling for andre.«

- 46 Som Kommissionen med rette har gjort gældende, bygger dette argument endvidere på en falsk præmis, for så vidt som det antages, at den anfægtede beslutning angår forskelsbehandling af luftfartsselskaber. Det fremgår af selve ordlyden af beslutningens artikel 1, at »[ADP] har overtrådt bestemmelserne i EF-traktatens artikel 86 ved at bruge sin dominerende stilling som forvaltningsorgan for de parisiske lufthavne til at pålægge leverandører og brugere af ground handling-tjenester eller egen-handling vedrørende catering [...], rengøring af fly og fragthåndtering, diskriminerende omsætningsafgifter i de parisiske lufthavne«. Den anfægtede beslutning angår derfor ikke en forskelsbehandling mellem luftfartsselskaber, men — hvad der også fremgår af beslutningens begrundelse — de ulige prisvilkår for tjenesteydere eller brugere, der præsterede den samme type ground handling.

- 47 Det er herved uden betydning for denne bedømmelse, at punkt 123, sidste punktum, i begrundelsen for den anfægtede beslutning, hvori det kun i forbigående anføres, at afgifterne, der indebærer en forskelsbehandling på

markedet for lufthavnsforvaltningsydelser, har virkninger i forhold til luftfarts-selskaber, der ikke har egen-handling og derfor er nødt til at benytte leverandører af ground handling, hvilket er dyrere.

- 48 Det fjerde anbringende må herefter forkastes.

Femte anbringende: forvanskning og urigtig gengivelse af beviserne

- 49 Ifølge ADP foretog Retten i præmis 117 i den appellerede dom en grov forvanskning af beviserne, da den sondrede mellem brug af arealer, bygninger og udstyr inden for lufthavnsområdet, hvor tjenesteyderen som vederlag skal betale en statsafgift, og ydelser vedrørende forvaltning af lufthavnen og bevilling til at levere ground handling-ydelser, som tjenesteyderen skal betale en omsætnings-baseret afgift af.
- 50 Som begrundelse for denne analyse tog Retten udgangspunkt i ADP's aftaler med henholdsvis AFS og OAT, selv om der i de pågældende aftaler faktisk var truffet bestemmelse om en samlet afgift som vederlag for eneret til brug af offentlig ejendom.
- 51 For det første var de såkaldte »forvaltningsydelser«, som ADP udførte for virksomhederne, slet ikke omhandlet i de pågældende aftaler. For det andet var disse aftaler ifølge ADP udtrykkeligt blevet indgået inden for de retlige rammer af tilladelse til midlertidig brug af offentlig ejendom. I henhold til reglerne om statslig ejendom i fransk ret ville der kun skulle opkræves en afgift af ground handling-virksomheders eksklusive brug af offentlig ejendom.

- 52 ADP har tilføjet, at som det klart blev fremlagt for Retten, kan den samlede afgift, der skal betales for eneret til brug af offentlig ejendom, fastsættes enten kun på grundlag af et variabelt element eller på grundlag af både et fast og et variabelt element. Disse to elementer kan i så fald ikke adskilles fra hinanden, for så vidt som de udgør metoden til at fastsætte den enkelte og samlede afgift.
- 53 Kommissionen har gjort gældende, at det af tre grunde er åbenbart, at dette anbringende må afvises. For det første har appellanten undladt at vedlægge appellen forskellige bilag. Dernæst indeholder anbringendet kun en gentagelse af det første led af det fjerde anbringende, der blev fremført for Retten. Endelig udgør ADP's aftaler med henholdsvis AFS og OAT ikke beviser, men kun faktiske omstændigheder. Selv hvis der var tale om beviser, ville Domstolen som udgangspunkt ikke have kompetence til at undersøge de beviser, som Retten har lagt til grund for de faktiske omstændigheder.
- 54 Hvad for det første angår det anbringende, Kommissionen har fremført til støtte for afvisning, og hvorefter dokumenter, der allerede var blevet fremlagt under proceduren for Retten, ikke er blevet fremlagt under appellen, fremgår det af præmis 9-12 ovenfor, at denne omstændighed ikke kan medføre afvisning af anbringender under appellen.
- 55 Hvad dernæst angår underanbringendet om, at der gentages et anbringende, der allerede er blevet fremført for Retten, skal det blot bemærkes, at dette anbringende præcist angiver, hvilke elementer der anfægtes i den appellerede dom, samt de retlige argumenter, der særligt støtter påstanden om ophævelse af dommen, i overensstemmelse med de krav, der er opstillet i retspraksis, hvortil der er henvist ovenfor i præmis 31.

- 56 Endelig bemærkes det med hensyn til det tredje underanbringende vedrørende antagelse til realitetsbehandling af det femte anbringende, at ifølge Domstolens praksis kan anbringender angående de faktiske omstændigheder og deres bedømmelse i den appellerede dom antages til realitetsbehandling under appellen, såfremt appellantent enten har gjort gældende, at det fremgår af sagens akter, at Retten har lagt indholdsmæssigt urigtige omstændigheder til grund, eller at Retten har gengivet de beviser, den har fået forelagt, forkert (jf. bl.a. dom af 15.6.2000, sag C-237/98 P, Dorsch Consult mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 4549, præmis 35 og 36). Dette er netop tilfældet i den foreliggende sag.
- 57 Anbringendet kan derfor antages til realitetsbehandling.
- 58 For så vidt angår realiteten må det konstateres, at Retten ikke har gengivet oplysningerne i sagen forkert, da den i sin gennemgang af de pågældende afgifter sondrede mellem statsafgiften som et vederlag for tilladelsen til brug af offentlig ejendom og den omsætningsbaserede afgift som vederlag for ADP's forvaltningsydelser og driftstilladelsen.
- 59 Som generaladvokaten med hensyn til aftalen mellem ADP og AFS har påvist i punkt 107-113 i sit forslag til afgørelse, kan denne sontring særligt finde støtte både i aftalens titel og i dens artikel 17, hvori dens formål fastlægges, samt i aftalens artikel 23, i henhold til hvilken der skal betales en »omsætningsbaseret« afgift til ADP som vederlag for tilladelse til brug og »drift«, mens der ikke skal betales nogen »statsafgift«. Det samme gør sig gældende for den aftale, der blev indgået mellem ADP og OAT, hvori der klart sondres mellem en »statsafgift« og en »omsætningsbaseret afgift«.

- 60 Da Retten ikke godtog ADP's faktiske anbringende om, at de afgifter, AFS og OAT betalte til ADP, kun var et vederlag for eneret til brug af offentlig ejendom, foretog den derfor på ingen måde en urigtig gengivelse af oplysningerne i sagen, hvorfor det femte anbringende må forkastes.

Det sjette anbringende: urigtig gengivelse af national ret

- 61 ADP har gjort gældende, at Retten foretog en åbenbart urigtig gengivelse af national ret, da den i præmis 125 i den appellerede dom fastslog, at »ADP's aktiviteter er erhvervsmæssig virksomhed, der ganske vist drives på offentlig ejendom, men ikke af den grund udgør udøvelse af en offentlig myndighedsopgave«.
- 62 Kommissionen har gjort gældende, at det er åbenbart, at dette anbringende må afvises, for det første, fordi ADP ikke som bilag til appelskriftet har vedlagt den dom, hvortil selskabet henviser, og som var bilagt stævningen for Retten, for det andet, fordi ADP derved kun gentager det første led af det fjerde anbringende, der blev fremført for Retten, og for det tredje, fordi Rettens bedømmelse af national ret ikke kan anfægtes under en appelsag.
- 63 Ingen af disse afvisningsanbringender kan tages til følge. For det første fremgår det af præmis 54 ovenfor, at den omstændighed, at der ikke som bilag til appelskriftet er vedlagt et dokument, der allerede er blevet fremlagt for Retten, ikke kan medføre afvisning af anbringender under appellen. For det andet er der i nærværende anbringende præcist angivet, hvilke elementer der anfægtes i den appellerede dom, samt de retlige argumenter, der særligt støtter påstanden om ophævelse af dommen, hvorfor kravene, der er opstillet i den ovenfor i præmis 31 nævnte retspraksis, er opfyldt. For det tredje fremgår det af den ovenfor i præmis

56 nævnte retspraksis, at et anbringende om, at der er foretaget en forkert bedømmelse af national ret, kan antages til realitetsbehandling, når det som i den foreliggende sag gøres gældende, at Retten har foretaget en forkert gengivelse af national ret.

- 64 Det sjette anbringende kan derfor antages til realitetsbehandling.
- 65 Med hensyn til realiteten bemærkes det, at Rettens konklusion i præmis 125 i den appellerede dom ikke bygger på en gennemgang af fransk ret — en sådan gennemgang blev kun foretaget som et yderligere moment i præmis 129 — men var en følge af den retlige vurdering af ADP's aktiviteter i forhold til fællesskabsretten, der blev anlagt i præmis 119-124 i den appellerede dom.
- 66 Det er således i forhold til fællesskabsretten, at det skal afgøres, om ADP's opgaver som forvaltningsorgan for lufthavnsinfrastrukturen er aktiviteter udført af en virksomhed i traktatens artikel 86's forstand. I modsætning til, hvad ADP har gjort gældende, udgør begrundelsen i præmis 129 i den appellerede dom, som Retten rigtigt tilkendegav, kun et yderligere moment.
- 67 For så vidt som det sjette anbringende således angår en for så vidt overflødig præmis i den appellerede dom, kan anbringendet ifølge den ovenfor i præmis 41 nævnte retspraksis ikke medføre dommens ophævelse og må derfor afvises som irrelevant.

Det syvende anbringende: Retten tilsidesatte artikel 86 ved at anse ADP for at være en virksomhed

- 68 Med det syvende anbringende har ADP gjort gældende, at Retten tilsidesatte traktatens artikel 86, da den i præmis 120-126 i den appellerede dom anså ADP for at være en virksomhed i denne bestemmelses forstand. Administration af offentlig ejendom, der er den eneste aktivitet, den foreliggende sag angår, indebærer efter appellants opfattelse udøvelse af beføjelser som offentlig myndighed og kan derfor ikke udgøre en aktivitet udført af en virksomhed i traktatens artikel 86's forstand.
- 69 ADP har i den forbindelse anført, at ifølge Domstolens praksis er offentlige instanser, der er bundet af udøvelsen af deres beføjelser som offentlige myndigheder, ikke virksomheder (jf. bl.a. dom af 4.5.1988, sag 30/87, Bodson, Sml. s. 2479). Retten burde have anvendt denne retspraksis og fastslået, at ADP ikke var en virksomhed i traktatens artikel 86's forstand.
- 70 ADP har endvidere gjort gældende, at den retspraksis, Retten henviste til i dommens præmis 123, aldrig kan give anledning til tvivl om, at administration af offentlig ejendom indebærer udøvelse af beføjelser som offentlig myndighed og derfor ikke udgør en aktivitet udført af en virksomhed i traktatens artikel 86's forstand. For det første angik dommen af 20. marts 1985 i sagen Italien mod Kommissionen (sag 41/83, Sml. s. 873) telekommunikationstjenester, der ikke har nogen sammenhæng med administration af offentlig ejendom. For det andet angik Rettens dom af 21. oktober 1997 i sagen Deutsche Bahn mod Kommissionen (sag T-229/94, Sml. II, s. 1689) levering af lokomotiver og jernbanetransportydelse, og Retten kom ikke deri ind på spørgsmålet, om administration af offentlig ejendom er erhvervsmæssig virksomhed.

- 71 For så vidt som det eneste afgørende er, om administration af offentlig ejendom indebærer udøvelse af beføjelser som offentlig myndighed, er Rettens bemærkning om, at den omstændighed, at en aktivitet kan udøves af en privat virksomhed, udgør et yderligere indicium for, at aktiviteten skal anses for at være en aktivitet udført af en virksomhed, endvidere uden relevans.
- 72 Efter Kommissionens opfattelse er dette anbringende kun en gentagelse af det første led af det fjerde anbringende, ADP fremførte for Retten. Det bør derfor afvises.
- 73 Da det syvende anbringende i appelsagen imidlertid præcist angiver, hvilke elementer der anfægtes i den dom, der påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter påstanden, kan det antages til realitetsbehandling.
- 74 Med hensyn til realiteten bemærkes det, at som Kommissionen med rette har gjort gældende, er den omstændighed, at der er indrømmet et organ beføjelser som offentlig myndighed med henblik på udøvelsen af en del af dets aktiviteter, ikke i sig selv til hinder for, at organet kan anses for en virksomhed i traktatens artikel 86's forstand.
- 75 Det bemærkes i den forbindelse, at inden for konkurrencerettens område omfatter begrebet virksomhed enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde (jf. bl.a. dom af 17.2.1993, forenede sager C-159/91 og C-160/91, Poucet og Pistre, Sml. I, s. 637, præmis 17). For at afgøre, om de pågældende aktiviteter er aktiviteter, der er udført af en virksomhed i traktatens artikel 86's forstand, er det nødvendigt at se nærmere på arten af disse aktiviteter (jf. bl.a. dom af 19.1.1994, sag C-364/92, SAT Fluggesellschaft, Sml. I, s. 43, præmis 19).

- 76 I præmis 112 i den appellerede dom anvendte Retten en sondring mellem på den ene side ADP's rent administrative opgaver, herunder politiarbejde, og på den anden side den omtvistede virksomhed med forvaltning og drift af de parisiske lufthavne, for hvilken der betales afgifter, der opgøres på grundlag af omsætningen.
- 77 Retten anførte i præmis 120 i den appellerede dom, at opgaven som forvaltningsorgan for lufthavnsinfrastrukturen, i forbindelse med hvilken ADP fastsætter de nærmere bestemmelser og vilkår for ground handling-virksomhedernes drift, ikke kan anses for at være politiarbejde. ADP har i øvrigt ikke fremført nogen argumenter for, at forholdet til ground handling-virksomhederne skulle være afledt af ADP's udøvelse af beføjelser som offentlig myndighed, eller at dette forhold ikke skulle kunne adskilles fra ADP's aktiviteter i forbindelse med udøvelsen af disse beføjelser.
- 78 Retten kunne således med rette fastslå i præmis 121 i den appellerede dom, at tilrådighedsstillelsen af lufthavnsanlæg for luftfartsselskaber og forskellige tjenesteydere mod betaling af en afgift, som ADP frit fastsætter, skulle betragtes som erhvervsmæssig virksomhed.
- 79 Det fremgår af fast retspraksis, at al virksomhed, der består i at udbyde varer og tjenesteydelser på et marked, er erhvervsmæssig virksomhed (jf. bl.a. dom af 18.6.1998, sag C-35/96, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 3851, præmis 36, og af 25.10.2001, sag C-475/99, Ambulanz Glöckner, Sml. I, s. 8089, præmis 19).
- 80 I modsætning til, hvad ADP har gjort gældende, var det relevant, at Retten henviste til ovennævnte domme i sagerne Italien mod Kommissionen og Deutsche Bahn mod Kommissionen, der også drejede sig om infrastruktur, der blev stillet til rådighed af organer, der havde til opgave at forvalte den.

- 81 Med hensyn til Bodson-dommen bemærkes det, at Domstolen deri netop ikke fandt, at der forelå sådanne beføjelser som offentlig myndighed, at traktatens artikel 86 ikke kunne anvendes. For så vidt angår SAT Fluggesellschaft-dommen fastslog Domstolen deri, at det pågældende organs forskellige aktiviteter ud fra en helhedsbetragtning som følge af deres art, deres formål og de regler, de var undergivet, var knyttet til udøvelsen af beføjelser, som typisk var beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed, og at ingen af disse aktiviteter kunne adskilles fra de andre, hvilket ikke er tilfældet i den konkrete sag.
- 82 Det var endvidere — i modsætning til, hvad ADP har gjort gældende — med rette, at Retten i præmis 124 i den appellerede dom henviste til, at den omstændighed, at en aktivitet kan udøves af en privat virksomhed, ifølge Domstolens praksis udgør et yderligere indicium for, at den pågældende aktivitet skal anses for at være udført af forvaltningsorganet i dets egenskab af virksomhed.
- 83 Det syvende anbringende må derfor forkastes.

Ottende anbringende: tilsidesættelse af traktatens artikel 86 med hensyn til afgrænsningen af markedet

- 84 ADP har gjort gældende, at Retten, for så vidt som de pågældende omsætnings-baserede afgifter kun var et vederlag for eneretten til brug af offentlig ejendom, der ikke er nødvendig for at udføre ground handling-ydelser, fejlagtigt lagde til grund, at det relevante marked var markedet for »tjenester i forbindelse med forvaltning af de parisiske lufthavne«. ADP indrømmede ikke kun de virksomheder, der med eneret brugte den offentlige ejendom, adgangstilladelse til det afspærrede område inden for lufthavnene, og selve indrømmelsen af tilladelse til adgang medførte ikke, at der skulle betales afgifter. Traktatens artikel 86 blev herved tilsidesat med hensyn til afgrænsningen af markedet.

- 85 ADP har i den forbindelse gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl, der bestod i at anvende Domstolens praksis forkert. I den sag, der gav anledning til dommen af 11. november 1986 (sag 226/84, British Leyland mod Kommissionen, Sml. s. 3263), krævedes der en typeattest for at få registreret importerede køretøjer, hvorimod det i den foreliggende sag — selv om der skulle betales afgifter som vederlag for eneret til brug af offentlig ejendom — ikke var nødvendigt at have en sådan eneret for at udføre ground handling-virksomhed, hvilket bevises af HRS's situation, idet HRS udførte en sådan virksomhed, men uden at bruge offentlig ejendom og betale afgifter.
- 86 De ændringer, ADP efter meddelelsen af klagepunkter foretog i forbindelse med den nye ordning for adgang til lufthavnsanlæggene, der blev indført med virkning fra den 1. marts 1999, og som Retten omtaler i præmis 127 i den appellerede dom, beviser, at på tidspunktet for sagens faktiske omstændigheder kunne adgang til lufthavnsanlæggene ikke i sig selv efter reglerne medføre, at der skulle betales en afgift.
- 87 ADP har gjort gældende, at for så vidt som de pågældende afgifter blev opkrævet som vederlag for eneretten til brug af offentlig ejendom, tilsidesatte Retten under alle omstændigheder traktatens artikel 86 ved at nægte i sin afgrænsning af den geografiske dimension af det relevante marked at medtage samtlige arealer og ejendomme i Paris-området af tilsvarende art som ADP's offentlige ejendom, hvor en ground handling-virksomhed kunne udføre sin aktivitet.
- 88 Kommissionen har gjort gældende, at dette anbringende kun gentager det andet led af det fjerde anbringende, der blev fremført for Retten. Det bør derfor afvises.

- 89 Det første led af det ottende anbringende, der vedrører afgrænsningen af produktmarkedet, kan antages til realitetsbehandling. ADP har præcist angivet, hvilke elementer der anfægtes i den dom, der påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter påstanden.
- 90 For så vidt angår dette led af anbringendet bemærkes det, at det fremgår af gennemgangen af det femte anbringende, at Retten rigtigt fastslog, at de pågældende omsætningsbaserede afgifter udgjorde et vederlag for forvaltnings-tjenester på lufthavnsanlæggene.
- 91 Retten kunne i præmis 137 i den appellerede dom med rette heraf udlede, at det relevante marked var markedet for tjenester i forbindelse med forvaltning af de parisiske lufthavne, hvor ADP i sin egenskab af forvaltningsorgan var udbyderen, mens de ground handling-virksomheder, der havde brug for en bevilling fra ADP og for lufthavnsanlæg til at udøve deres virksomhed, var efterspørgerne på markedet.
- 92 I modsætning til, hvad ADP har gjort gældende, var det relevant, at Retten sammenlignede den foreliggende situation med situationen i British Leyland-sagen, der vedrørte det monopol, British Leyland havde på udstedelse af typeattester, der var nødvendige for registrering af køretøjer af sagsøgerens mærke. I den pågældende dom udtalte Domstolen, at det relevante marked var markedet for de tjenesteydelser, som var absolut nødvendige for, at forhandlere kunne videresælge køretøjer fremstillet af British Leyland plc. Tilsvarende er det relevante marked i den foreliggende sag — som Retten udtalte i præmis 138 i den appellerede dom — markedet for forvaltning af lufthavnsanlæg, der er nødvendige for at udøve ground handling-virksomhed, og som ADP indrømmer adgang til.

- 93 Det er uden betydning for denne afgrænsning af det relevante produktmarked, at en af ground handling-virksomhederne, HRS, udøver sin aktivitet uden at have eneret til brug af offentlig ejendom og uden at betale afgift. I dette tilfælde er det også nødvendigt at få ADP's tilladelse for at få adgang til markedet for de tjenesteydelser, ADP udbyder, og adgang hertil er nødvendig for at levere ground handling-ydelser til luftfartsselskaberne. Som Retten med rette har anført i præmis 139 i den appellerede dom, er det ubestridt, at ingen virksomhed kan få adgang til det af ADP forvaltede lufthavnsområde uden dennes tilladelse — og dermed heller ikke levere tjenesteydelser på området. Endvidere kan det under alle omstændigheder ikke have betydning for afgrænsningen af det pågældende marked, at der ikke opkræves nogen afgift af tjenesteydere, der ikke har behov for lokaler på lufthavnsområdet.
- 94 For så vidt som ADP har gjort gældende, at Retten ikke i præmis 127 i den appellerede dom burde have taget hensyn til den ordning for adgang til lufthavnsanlæggene, der blev indført med virkning fra den 1. marts 1999, skal det blot bemærkes, at det er ubestridt, at denne præmis for så vidt er overflødig. Den kan derfor under alle omstændigheder ifølge den ovenfor i præmis 41 nævnte retspraksis ikke medføre ophævelse af den appellerede dom.
- 95 Det andet led af det ottende anbringende, der vedrører afgrænsningen af det pågældende geografiske marked, må i det omfang, det kan antages til realitetsbehandling, for så vidt som det ikke kun gentager ADP's argument for Retten, der blev behandlet i præmis 141 i den appellerede dom, under alle omstændigheder forkastes.
- 96 Det fremgår af præmis 91-93 ovenfor, at det relevante marked er markedet for lufthavnsanlæg, hvor ground handling-ydelser i sagens natur skal udføres. Retten udtalte derfor med rette i præmis 141 i den appellerede dom, at det, sagen drejede sig om, var de af ADP fastsatte vilkår for adgang til lufthavnsanlæggene med

henblik på at levere ground handling-ydelser, der kun kan præsteres inden for lufthavnsområdet og med ADP's tilladelse. Retten udledte heraf ganske rigtigt, at faste ejendomme i Paris-området ikke kunne inddrages, da de ikke giver mulighed for at levere de pågældende ydelser.

- 97 Det ottende anbringende må derfor også forkastes.

Niende anbringende: tilsidesættelse af traktatens artikel 86 med hensyn til spørgsmålet om ADP's dominerende stilling

- 98 ADP har gjort gældende, at rettighederne over ADP's offentlige ejendom svarer til en ejers rettigheder, og at ADP i modsætning til, hvad Retten udtalte i præmis 149 og 151 i den appellerede dom, ikke i højere grad havde et »monopol« på det pågældende område, end enhver anden ejer har på sin ejendom. Denne offentlige ejendom udgør ikke et marked i konkurrenceretens forstand.
- 99 Ifølge ADP omfatter det relevante marked samtlige lokaler i og arealer på faste ejendomme i Paris-området, der kan bruges på samme måde af ground handling-virksomheder som de lokaler og arealer på ADP's offentlige ejendom, som de omtvistede afgifter er vederlag for brug af. Det er åbenbart, at sagsøgeren ikke har nogen dominerende stilling på et marked, der afgrænses på denne måde, eftersom ADP's offentlige ejendom kun udgør en yderst begrænset andel af de pågældende arealer og lokaler.

- 100 For så vidt angår den adgangstilladelse, ADP på det pågældende tidspunkt gav til det afspærrede område i lufthavnen, har ADP henvist til, at tilladelsen på ingen måde var forbeholdt tjenesteydere, der havde eneret til brug af offentlig ejendom, og at der ikke blev betalt afgift for selve udstedelsen af tilladelsen.
- 101 Retten tilsidesatte derfor traktatens artikel 86 ved at anse ADP's stilling på markedet for dominerende.
- 102 Kommissionen har gjort gældende, at det er åbenbart, at dette anbringende skal afvises, for så vidt som det gentager det tredje led af det fjerde anbringende, der blev fremført for Retten.
- 103 Da ADP imidlertid præcist har angivet, hvilke elementer der anfægtes i den dom, der påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter påstanden, kan anbringendet antages til realitetsbehandling.
- 104 Med hensyn til realiteten skal det indledningsvis bemærkes, at det fremgår af gennemgangen af det ottende anbringende, at Retten korrekt fastslog, at markedet for tjenester i forbindelse med forvaltning af de parisiske lufthavnsanlæg var det relevante marked i den konkrete sag.

105 ADP's argument om, at de beføjelser, selskabet har på sin offentlige ejendom, er de samme, som en hvilken som helst ejer har over sin ejendom, er uden betydning for vurderingen af, at ADP havde en dominerende stilling på det relevante marked.

106 I den foreliggende sag var ADP som ejer af lufthavnsanlæggene den eneste, der kunne give adgangstilladelse til anlæggene. Som Retten med føje bemærkede i præmis 149 i den appellerede dom, var ADP i medfør af artikel L. 251-2 i den franske code de l'aviation civile et lovbestemt monopol på forvaltning af de pågældende lufthavne, og kun ADP kunne meddele bevilling til deri at drive ground handling-virksomhed og fastsætte vilkårene for driften heraf.

107 På denne baggrund havde Retten grundlag for i præmis 150 i den appellerede dom at fastslå, at ADP befandt sig i en økonomisk magtposition, som gav selskabet magt til at hindre opretholdelsen af en effektiv konkurrence på markedet, idet den gav det mulighed for i vidt omfang at handle uafhængigt.

108 Det niende anbringende må derfor forkastes.

Tiende anbringende: tilsidesættelse af traktatens artikel 86 i forbindelse med sammenligningen af AFS' og OAT's afgifter

109 ADP har for det første gjort gældende, at Retten groft forvanskede formålet med afgifterne, da den fandt, at de afgifter, ADP havde opkrævet af AFS og OAT, indebar en forskelsbehandling.

- 110 Da Retten ikke ville tage hensyn til det faste element i afgiften ved sammenligningen af AFS' og OAT's situation, overså den, at de to elementer i afgiften var uadskillelige, idet de udgjorde den eneste og samlede afgift, som opkrævedes som vederlag for eneret til brug af offentlig ejendom.
- 111 I denne argumentation har ADP gentaget sit argument om, at de to elementer i den pågældende afgift er uadskillelige og kun udgør vederlaget for eneret til brug af offentlig ejendom. Dette argument er imidlertid blevet forkastet i forbindelse med gennemgangen af det femte anbringende, hvorfor det tiende anbringende også må forkastes, for så vidt som det angår forvanskning af formålet med afgifterne.
- 112 Ifølge ADP tilsidesatte Retten dernæst traktatens artikel 86, da den fandt, at der ved sammenligningen af de afgifter, AFS og OAT betalte til ADP, skulle tages hensyn til OAT's omsætning fra egen-handling. Med henblik på godtgørelsen af en tilsidesættelse af konkurrenceretten, skulle det kun undersøges, om de afgifter AFS og OAT betalte ADP for den eneste form for virksomhed, hvor disse to selskaber konkurrerede med hinanden, nemlig ground handling for andre, kunne anses for at indebære en forskelsbehandling. For så vidt som de afgifter, disse to virksomheder betalte, i praksis svarede til den samme procentdel af omsætningen for den form for virksomhed, hvor disse virksomheder konkurrerede med hinanden, var der ingen forskelsbehandling. Rettens bemærkninger om den eventuelle betydning (ingen eller meget ringe), som afgiftssatsen for egen-handling måtte have på markedet for ground handling for andre, var derfor uden relevans.
- 113 Denne argumentation kan ikke tages til følge.

- 114 Som anført i punkt 84 i den anfægtede beslutnings begrundelse, forbydes det i traktatens artikel 86, stk. 2, litra c), virksomheder, der har en dominerende stilling på fællesmarkedet eller en væsentlig del heraf, at anvende »ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, som derved stilles ringere i konkurrencen«.
- 115 I præmis 206 i den appellerede dom fastslog Retten, at virksomheder, der udførte ground handling for andre, og virksomheder, der havde egen-handling, modtog de samme forvaltningsydelser fra ADP. I dommens præmis 214-216 udledte Retten ganske rigtigt heraf, at begge typer ground handling-ydelser skulle inddrages ved undersøgelsen af, om afgifterne var diskriminerende.
- 116 I modsætning til, hvad ADP har gjort gældende, var det under disse omstændigheder med rette, at Retten undersøgte konsekvenserne af den afgiftssats, der var gældende for egen-handling, for markedet for ground handling for andre. I dommens præmis 215 kunne Retten således fastslå, at det forhold, at egen-handling var pålagt en afgiftssats, der var på nul eller meget lav, gav de virksomheder, der havde bevilling til at udføre de to former for handling, mulighed for at afskrive deres investeringer og således at kunne tilbyde bedre vilkår for ground handling for andre. Som Retten også anførte, kunne denne afgiftssats, der var på nul eller meget lav, tilskynde visse luftfartsselskaber til at anvende egen-handling i stedet for at benytte andres ground handling-ydelser.
- 117 Endelig foretog Retten efter ADP's opfattelse en forvanskning af de beviser, der var fremlagt for Retten, for så vidt som den ikke tog hensyn til, at AFS i sin klage kun havde rejst spørgsmålet om afgiftssatsen for ground handling for andre, hvilket beviser, at det selv fra AFS's synsvinkel kun var denne sats, der havde retlig relevans ved vurderingen af, om der forelå en forskelsbehandling mellem konkurrenterne på markedet for ground handling for andre.

118 Det skal hertil blot bemærkes, at som Kommissionen har anført, kan den af egen drift konstatere, at der foreligger en overtrædelse af traktatens artikel 85 og 86 (jf. bl.a. dom af 12.7.1979, forenede sager 32/78 og 36/78-82/78, BMW Belgium m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2435, præmis 18).

119 Det tiende anbringende må derfor forkastes.

120 Herefter må appellen forkastes.

Sagens omkostninger

121 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, som ifølge procesreglementets artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen og AFS har nedlagt påstand om, at ADP tilpligtes at betale sagens omkostninger, og ADP har tabt appelsagen, pålægges det ADP at betale appelsagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

- 1) Appellen forkastes.
- 2) Aéroports de Paris betaler sagens omkostninger.

Gulmann

Skouris

Macken

Colneric

Cunha Rodrigues

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 24. oktober 2002.

R. Grass

J.-P. Puissochet

Justitssekretær

Formand for Sjette Afdeling